

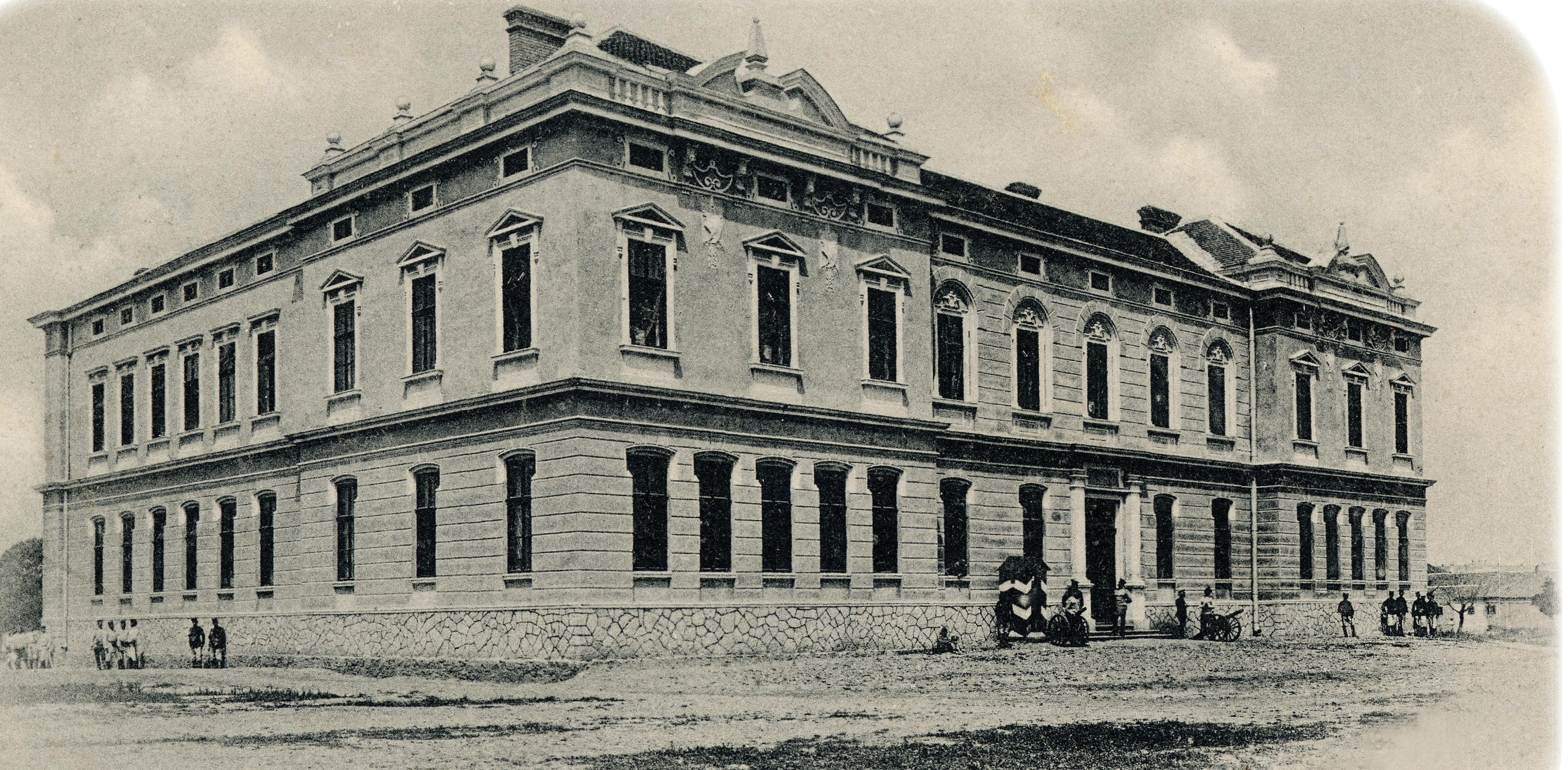
Кнез Александар Карађорђевић (1842–1858)

Влада Уставобранитеља. Период његове владавине обележио је почетак развоја тешке индустрије у Србији. У Крагујевцу оснива Тополовницу и 1854. године Војнозанатлијску школу. Продор индустриске архитектуре. Јавни објекти. Закаснели барок цркава. Окружни инжењери.

Краљ Александар Обреновић (1889–1903)

Наставио развој војне индустрије, ВТЗ постаје највећа државна фабрика на Балкану.
Војска у елитним зградама. Велики парк. Трмбаски водовод. Скулптура –Споменик краљу Милану.
ФК Шумадија.

ПОДОФИЦИРСКА ШКОЛА

На подручју старих касарни крај Ждраљице изграђена је једна од најлепших крагујевачких зграда. Права класицистичка палата. Припада врху српске војне архитектуре са краја деветнаестог века. Сакривена читаво столеће у кругу војне индустрије тек треба да добије право место у градитељском наслеђу Крагујевца.

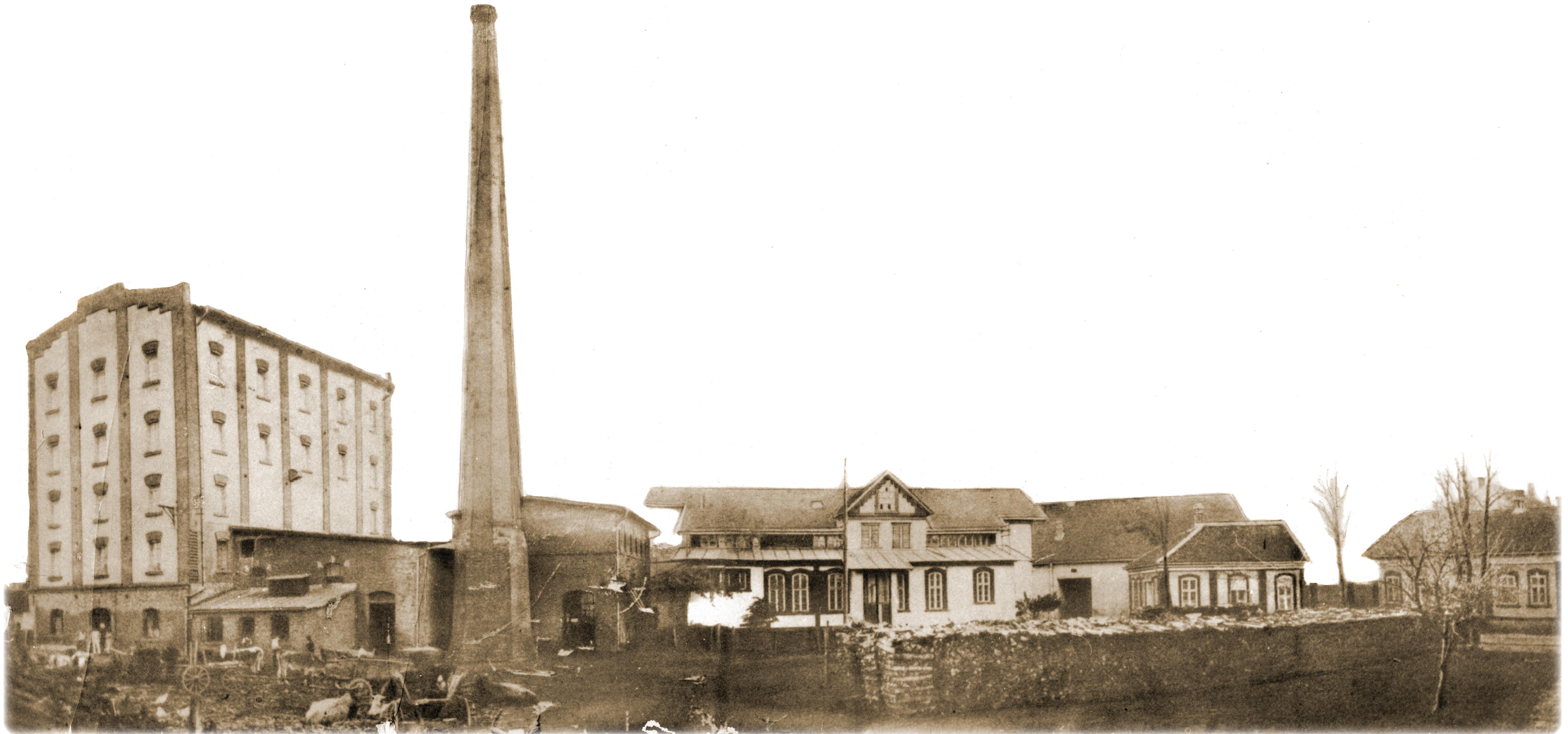
НОВЕ КАСАРНЕ

На локацији северно од Милошевог венца крајем 19. и почетком 20. века формиран је модеран комплекс војних објеката. Почеко је процес напуштања старих касарни на десној обали Лепенице. Две репрезентативно изграђене неокласицистичке касарне доминирају вредним теренима у градском језгру. По својим карактеристикама заврећују да буду сачуване и у Крагујевцу 21. веку.

ВИША ДЕВОЈАЧКА ШКОЛА

Под патронатом Гушићеве задужбине инжењер Јоковић гради 1896. године образовни објекат редак у Србији. Еманципација женске омладине добија у Крагујевцу елитни простор. Бечки експерт Феликс Каниц веома похвално пише о устројству девојачког просветног завода, а дела инжењера Јоковића описује као „љупке грађевине“.

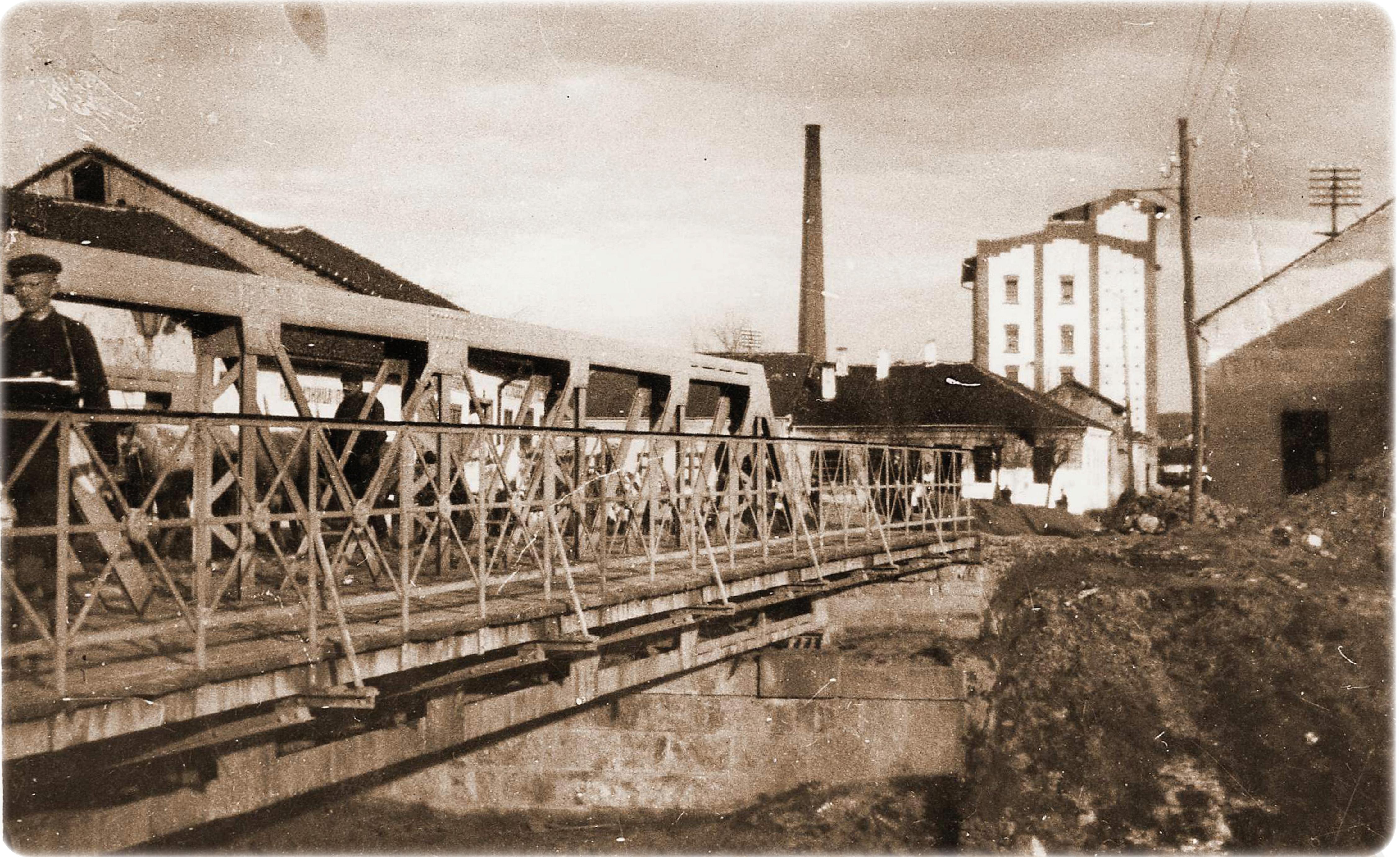
МЛИН РАДОВИЋ

Велики индустриски објекат пројектовао је 1896.г. велики градитељ Тодор Селесковић. Професор је подигао две висинске доминанте. Модеран петоспратни млин и димњак. Хидротехничким потезом је повезао млин са Лепеницом. Уз производни погон радило је и јавно купатило у центру Крагујевца. Комплекс је изгорео 1949.године.

ГОРЊИ/ВЕЛИКИ ПАРК

У време кад је председник био Сава Бадњевац, а инжењер Лука Ивковић водио изградњу, крагујевачка општина је 1898. године подигла Велики парк. На површини између Милановачког друма и Стрелишта. Тиме је на Вашаришту комплетиран комплекс за спорт и одмор по европским узорима. Парк је био енглеског стила. Тридесетих година прошлог века је проширен у француском стилу.

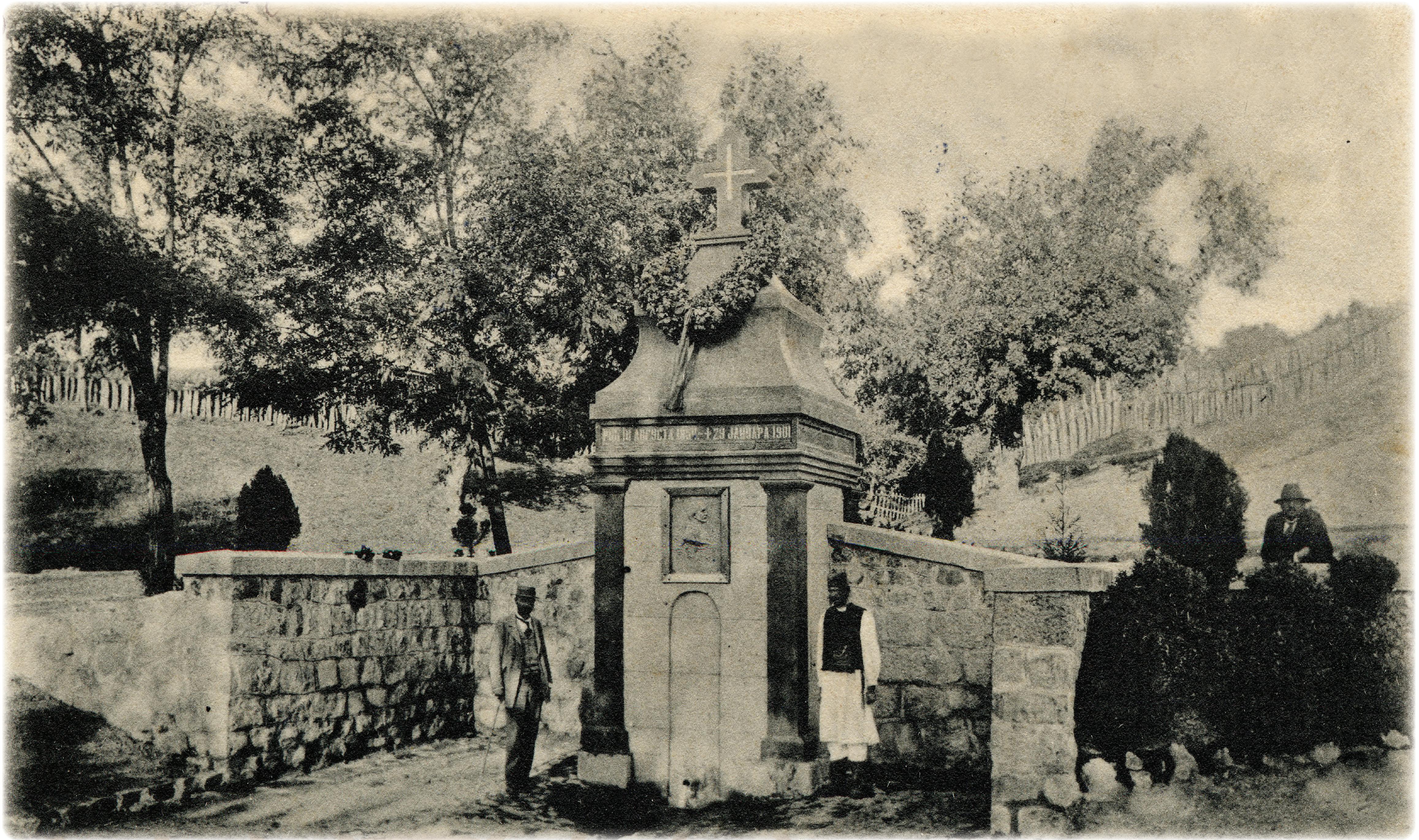
ГВОЗДЕНИ МОСТ

Велика поплава је оштетила прастару Камену Ћуприју. На истом месту саграђен је 1898. године гвоздени мост. Тиме је потврђена сталност локације Крагујевца на прелазу прастарог пута преко Лепенице. Претходни гвоздени мост је подигнут у Јовановцу на железничкој прузи. Ипак, тек нови гвоздени мост у градском језгру симболизује улаз у индустријски град.

ЗВОНИК ЦРКВЕ СВ. ДУХА

Велики српски архитект Јован Илкић градио је у Београду велике и значајне грађевине. Међутим, у Крагујевцу је остварио свој највећи дomet у трагању за регионалним српским крилом Сецесије. Пројекат звоника уз дворску цркву урађен је пре 1897 године. Нешто касније је реализован Звоник који је велико добро градитељског наслеђа Крагујевца. Спада у најбоље српске објекте тог стила.

ЧЕСМА У ДИВОСТИНУ

Крагујевачко ловачко удружење подигло је на извору Светиња спомен чесму свом патрону Краљу Милану, непосредно после његове смрти. Објекат је репрезентативно обликован. Изградњом је руководио Лука Ивковић. Бронзани барељеф је урадио велики вајар Сима Росандић. Стицајем историјских околности, чесма у предграђу Крагујевца је остала једини споменик „првом српском краљу после Косова“.

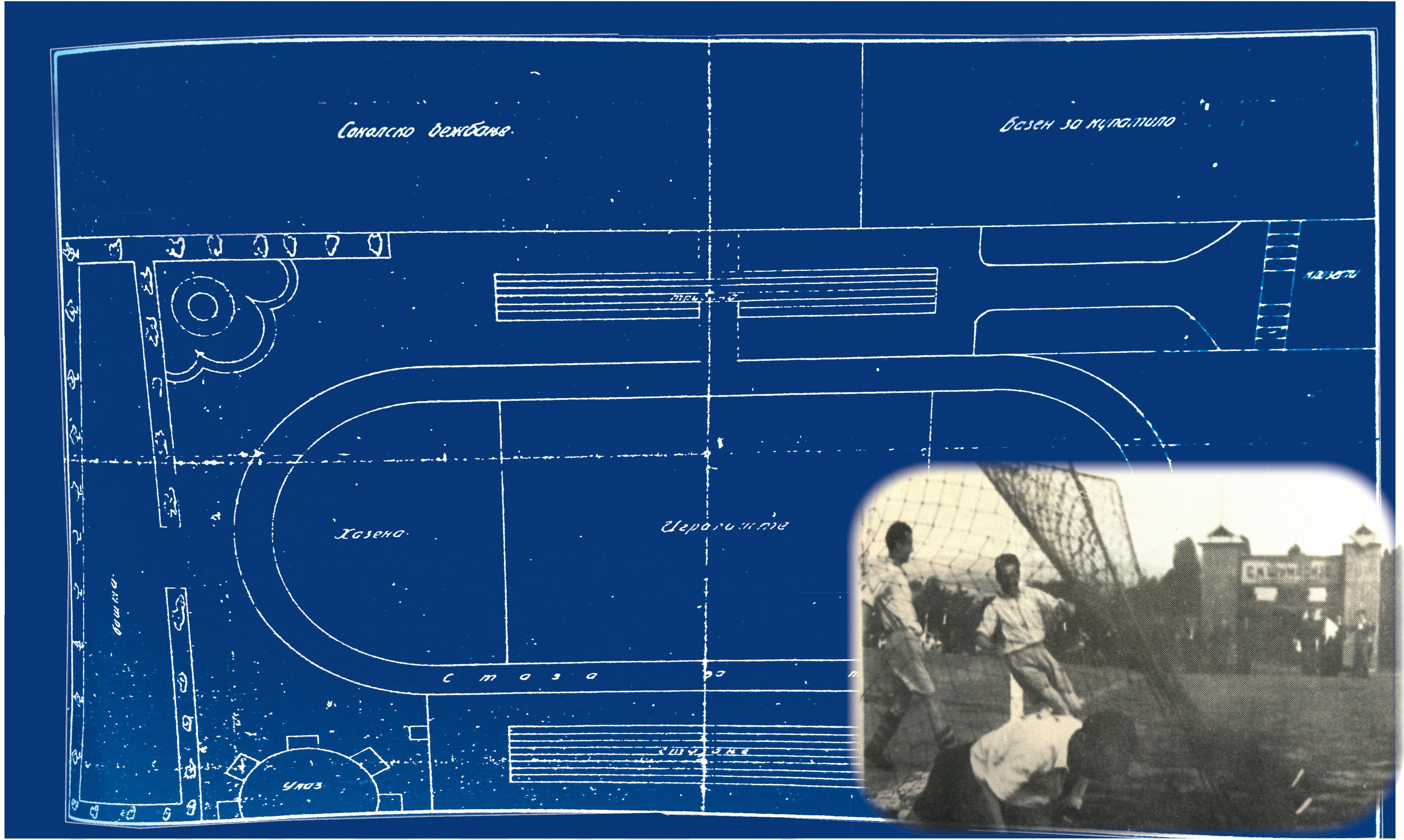
ТРМБАСКИ ВОДОВОД

П први од четири водоводна система изграђених у Крагујевцу током 20. века. Скроман почетак борбе града за воду. Трмбаски водовод, грађен је 1901/04. године, по истраживањима професора Владимира Митровића, Николе Стаменковића и Јована Жујовића. Недовољан према потребама Крагујевца већ у време кад је почeo са радом, ипак је потрајao до половине 20. века. А на почетку 20. столећа био изузетно вредна и ретка урбana опрема у Србији.

ЖЕНСКА СТРУЧНА ШКОЛА

На вредној локацији уз Милошев венац крагујевачко Коло српских сестара се изборило 1903. године за подизање Женске стручне школе. Помогла им је краљица Драга. Инжењер Жика Димитријевић је пројектовао скроман приземни објекат. Каснијом надградњом настало је леп грађански део градског језгра.

ФК ШУМАДИЈА 1903.

Најстарији фудбалски клуб у Краљевини Србији основан је у Крагујевцу. Инжењер Данило Стојановић је са студија донео лопту и окупљао тим око нове игре. На Вашаришту је, изнад Великог парка, постепено уређивано игралиште. ФК "Шумадија" почетком 21. века игра на другом терену, али, спада међу најстарије клубове у свету, двадесетак старијих од сто година.